

Zprávy o jednotlivých zemích

OECD
Zprávy
o ekonomickém vývoji

Česká republika

EKONOMIE

Červenec 2001

**Česká verze této Zprávy byla vydána jako speciální příloha
časopisu FINANCE A ÚVĚR č. 11/2001**

OBSAH

HODNOCENÍ A DOPORUČENÍ	5
I. HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ V POSLEDNÍM OBDOBÍ	14
Mírné oživení po dlouhém období recese	14
Snížení objemu pracovní síly	18
Inflaci nadále ovlivňují jednorázové faktory	20
Zhoršování bilance zahraničního obchodu	23
Krátkodobý výhled	24
II. MAKROEKONOMICKÁ POLITIKA	30
Přehled	30
Měnová politika	30
Fiskální politika	38
Hodnocení	48
III. ZLEPŠOVÁNÍ EFEKTIVNOSTI A ZAJIŠŤOVÁNÍ UDRŽITELNOSTI VEŘEJNÝCH FINANČÍ	52
Veřejné výdaje v České republice	52
Řízení výdajů	59
Výzvy rozpočtové politiky	75
Shrnutí	85
IV. POKROK DOSAŽENÝ V OBLASTI STRUKTURÁLNÍCH REFORM	87
Trh výrobků	87
Finanční trhy	105
Trh práce	115
Veřejný sektor	125
POZNÁMKY	131
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	140
LITERATURA	141
PŘÍLOHA 1: VYKAZOVÁNÍ VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	144
PŘÍLOHA 2: CHRONOLOGIE HLAVNÍCH EKONOMICKÝCH UDÁLOSTÍ	146

Boxy

- Box 1 Nový zákon o ČNB (s. 32)
- Box 2 Úpravy OECD v účtech GFS (s. 53)
- Box 3 Rozpočtový proces státního rozpočtu (s. 63)
- Box 4 Mimorozpočtové fondy (s. 66)
- Box 5 Pravomoci a odpovědnosti nových územních samospráv (s. 68)
- Box 6 Nový zákon o rozpočtových pravidlech (s. 71)
- Box 7 Informační systém programového financování (ISPROFIN) (s. 72)
- Box 8 Zavedení střednědobého výdajového rámce (s. 79)
- Box 9 Zvýšení pružnosti v řízení veřejného sektoru (s. 83)
- Box 10 Shrnutí doporučení (s. 86)
- Box 11 Kolaps IPB (s. 110)
- Box 12 Základní rysy Kodexu správy obchodních společností (s. 114)

Tabulky

- 1. Čtvrtletní hrubý domácí produkt (s. 15)
- 2. Hrubý domácí produkt podle odvětví (s. 17)
- 3. Zaměstnanost podle odvětví (s. 21)
- 4. Vývoj mezd a produktivity (s. 23)
- 5. Platební bilance (s. 25)
- 6. Krátkodobé projekce (s. 29)
- 7. Peníze a úvěry (s. 37)
- 8. Různé metody měření schodku státního rozpočtu (s. 40)
- 9. Konsolidované příjmy a výdaje veřejných rozpočtů (v metodice OECD) (s. 41)
- 10. Odhady strukturálního a cyklického schodku (s. 42)
- 11. Konsolidovaný nesplacený hrubý veřejný dluh (s. 43)
- 12. Skryté veřejné závazky (s. 43)
- 13. Státní rozpočet, návrhy a výsledky (s. 45)
- 14. Příjmy a výdaje místních správ (s. 46)
- 15. Střednědobý výhled (s. 50)
- 16. Výdaje veřejných financí podle ekonomických kategorií v zemích OECD (s. 57)
- 17. Dotace, jak jsou definovány ve státním rozpočtu (s. 58)
- 18. Zaměstnanost na úseku veřejných rozpočtů ve vybraných zemích OECD (s. 59)
- 19. Struktura veřejných výdajů podle funkčního členění (s. 60)
- 20. Daňové výdaje (s. 62)
- 21. Mandatorní výdaje (s. 64)
- 22. Výdaje podle úrovně správy (s. 68)
- 23. Záruky za nezaplacené půjčky podle druhu rizika (s. 73)
- 24. Strukturální přehled o plnění doporučení (s. 88)
- 25. Konkurzy a vyrovnání (s. 95)
- 26. Podíl Fondu národního majetku ve strategických společnostech (s. 98)
- 27. Čisté toky přímých zahraničních investic (s. 102)
- 28. Finanční podmínky v průmyslu (s. 103)
- 29. Bankovní ukazatele podle typu banky (s. 106)
- 30. Banky – základní ukazatele (s. 108)
- 31. Pracovníci úřadů práce podle krajů (s. 120)
- 32. Příjemci dávek nahrazujících příjem (s. 121)
- 33. Čistá náhrada poskytovaná nezaměstnaným (s. 122)
- 34. Životní minimum a minimální mzda (s. 123)
- A1. Složky deficitu veřejných rozpočtů a různé definice deficitu (s. 145)

Přílohy

Příloha 1: Vykazování veřejných rozpočtů (s. 144)

Příloha 2: Chronologie hlavních ekonomických událostí (s. 146)

Grafy

1. Makroekonomický výkon (s. 16)
2. Podíl odvětví na přidané hodnotě (s. 18)
3. Zaměstnanost, nezaměstnanost a pracovní síla (s. 19)
4. Výkon regionálních trhů práce (s. 20)
5. Vývoj cen (s. 22)
6. Obchodní bilance a běžný účet platební bilance (s. 24)
7. Mezinárodní obchod (s. 26)
8. Ceny akcií (s. 27)
9. Postoje soukromého sektoru (s. 28)
10. Vývoj inflace (s. 31)
11. Vývoj úrokových sazeb (s. 35)
12. Měnové podmínky (s. 36)
13. Vývoj úvěrů podle klientů (s. 37)
14. Střednědobé rozpočtové predikce (s. 49)
15. Příjmy a výdaje veřejných rozpočtů (s. 54)
16. Výdaje veřejných rozpočtů a úroveň příjmů (s. 55)
17. Výdaje veřejných rozpočtů členěné podle ekonomických kategorií (s. 56)
18. Primární výdaje veřejných rozpočtů (s. 56)
19. Výdaje na penze při různých pravidlech indexace (s. 65)
20. Podíly výdajů na veřejných rozpočtech (s. 76)
21. Sociální transfery a distribuce příjmů (s. 81)
22. Klasifikované úvěry podle odvětví (s. 107)
23. Úvěry podle splatnosti (s. 109)
24. Míra nezaměstnanosti, volná místa a dlouhodobá nezaměstnanost (s. 116)
25. Míra nezaměstnanosti podle věku, pohlaví, vzdělání a oblasti (s. 117)
26. Minimální mzda (s. 119)
27. Udržitelnost systému státních důchodů (s. 127)

HODNOCENÍ A DOPORUČENÍ

Mikroekonomické reformy provedené v předchozím období zlepšily vyhlídky pro dosažení udržitelného růstu v budoucnu ...

... a přispěly k dosažení vyšší produktivity a úrovně výstupu v r. 2000 a na počátku r. 2001.

1. Výsledky české ekonomiky v posledních letech byly ovlivněny měnovou krizí v r. 1997 a následující aplikací „balíčku“ úsporných opatření zaměřených na makroekonomickou stabilizaci. Tento makroekonomický vývoj vedl v letech 1997–99 k ekonomickému poklesu, avšak společně s řadou strukturálních reforem podpořil podstatnou a zdravou restrukturalizaci ekonomiky. Jak se uvádí v *Regulatory Reform: the Czech Republic Review* (OECD, 2001b), mezi přijatá opatření patřilo podstatné posílení regulatorního rámce české ekonomiky, urychlení privatizace bankovního sektoru, zahájení programu revitalizace podniků a zaujetí podstatně vstřícnějšího postoje k zahraničním investicím. Tyto kroky urychlily tempo ekonomické transformace a umožnily, aby tržní síly hrály v rozhodování firem i jednotlivců větší úlohu. Zejména přitvrzení rozpočtových omezení a transparentnější kapitálové trhy přiměly mnoho společností k tomu, aby se pustily do často dlouho odkládaných restrukturalizačních programů zaměřených na zvýšení produktivity.

2. Rodící se ekonomické oživení, které bylo patrné již v polovině roku 1999, se díky těmto okolnostem upevňovalo i v průběhu roku 2000, kdy HDP vzrostl o 2,9 %, a v 1. čtvrtletí 2001, kdy se růst HDP zvýšil na 3,8 %. Spotřebitelská poptávka se zvýšila jen mírně, zatímco růst investic, v němž se promítala velmi vysoká úroveň zahraničních investic, byl rychlý a v druhé polovině roku se jeho tempo přiblížilo dvoucifernému číslu. V důsledku toho se celková domácí poptávka zvýšila v r. 2000 o 3,9 %. Rychlému vzestupu poptávky odpovídalo zrychlení výstupu zejména v průmyslu; zde se projevil jak nové kapacity, tak mnohem vyšší růst produktivity – ten sám byl však zčásti také důsledkem přílivu přímých zahraničních investic. Za ekonomiku jako celek vzrostla produktivita v r. 2000 o zhruba 4 %, což byl růst, který výrazně převýšil nárůst reálných mezd. Proto se ve vzestupu inflace ze 2 na 4 % promítaly především vnější faktory (včetně vyšších cen ropy) a zánik jednorázových faktorů, které ji v r. 1999 potlačovaly. Růst nominálních mezd však v 1. čtvrtletí 2001 dosáhl 9,3 % a inflace do května vzrostla na 5 %. Navzdory posílení výstupu vedla probíhající restrukturalizace k tomu, že celková zaměstnanost v r. 2000 klesla a až v 1. čtvrtletí 2001 se opět zvýšila. Přes tento vývoj sezonně upravená míra nezaměstnanosti v průběhu roku 2000 klesla a v 1. čtvrtletí 2001 dosáhla 8,2 %, a to zejména jako důsledek realizace programů předčasného odchodu do důchodu dotovaných státem (které vedly ke zmenšení objemu pracovních sil). Nezaměstnanost nabývá stále více charakteru nezaměstnanosti strukturálního rázu; soustřeďuje se do určitých území a na skupiny méně kvalifikovaných osob; přitom dlouhodobá nezaměstnanost nyní dosahuje více než 50 %.

I když oživení bylo původně taženo vývozem, vyšší ceny ropy a posílení domácí poptávky měly za následek, že se schodek bilance zahraničního obchodu zdvojnásobil.

Výhled na nejbližší období naznačuje mírný růst.

Režim cílování inflace, zvolený centrální bankou, by nadále měl pomáhat utvářet inflační očekávání a držet inflaci na nízké úrovni,...

3. Posílení domácí poptávky vyvolalo v průběhu roku 2000 akceleraci dovozu, která pokračovala i v r. 2001. V důsledku toho byl čistý příspěvek salda zahraničního obchodu za celý rok výrazně záporný, i když oživení bylo původně taženo vývozem. Částečně jako důsledek tohoto vývoje a částečně jako důsledek vyšších cen ropy se schodek obchodní bilance i schodek běžného účtu platební bilance značně zhoršily, přičemž schodek běžného účtu dosáhl 4,7 % HDP. V 1. čtvrtletí 2001 se růst vývozu – na rozdíl od poptávky po dovozu, která nadále velmi rychle rostla – významně zpomalil, přestože dosáhl téměř 20 %. Schodek běžného účtu platební bilance se tak vyšplhal až na 5,6 % HDP. Financování tohoto schodku však vzhledem k přílivu přímých zahraničních investic (které dosáhly v r. 2000 výše 4,9 mld. EUR neboli 9 % HDP) nepředstavuje žádný vážný problém.

4. Pokud jde o nejbližší období, domácí poptávka by měla nadále růst rychlým tempem, i když celkové tempo růstu výstupu bude omezoвано probíhající restrukturalizací podnikového sektoru. Navzdory růstu celkové domácí poptávky o 4 % se tak očekává, že HDP poroste v letech 2001–02 o 3–3,5 % ročně. Přestože přetrvává poměrně vysoká nezaměstnanost, může se nedávná akcelerace reálných mezd promítnout v dalším vzestupu čisté inflace (očištěné o výkyvy regulovaných cen a nepřímých daní) a inflace spotřebitelských cen; inflace spotřebitelských cen by nicméně měla zůstat pod 5 %. Přitom se předpokládá, že vzhledem k pokračujícímu rozšiřování kapacit a mírnému vzestupu jednotkových nákladů práce by české vývozy měly pokračovat ve dvojciferném růstu a získávat další podíly na trhu. I tak však zůstane celkový příspěvek salda zahraničního obchodu záporný, neboť se očekává, že i dovozy porostou rychle, a to jako reakce na dynamický růst vývozu a silnější domácí poptávku. I při poklesu cen ropy se počítá s tím, že schodek běžného účtu překročí 5,5 % HDP v r. 2001 i 2002.

5. Přes vzestup inflace v r. 2000 Česká národní banka ve skutečnosti poněkud „podstřelila“ svůj cíl koncové hodnoty čisté inflace pro r. 2000, stanovený na $4,5 \pm 1$ %. Z větší části byly tyto dobré výsledky důsledkem úspěšné komunikační strategie ČNB, které se podařilo přesvědčit veřejnost o tom, že zrychlení inflace bylo způsobeno oslabením těch jednorázových faktorů, které ji před rokem potlačily. V důsledku toho nevyústil nárůst inflace v r. 2000 v inflační spirálu. I když ČNB hodlá stavět na tomto úspěchu a v cílování inflace pokračovat, bude se nyní místo čisté inflace zaměřovat na změny ve spotřebitelských cenách; tento srozumitelnější záměr by měl usnadnit komunikaci ČNB. Důvěryhodnost banky a její schopnost utvářet očekávání by však byly poškozeny, kdyby chybné predikce zvýšení regulovaných cen způsobily, že by svůj cíl nesplnila. V tomto ohledu by její úkol byl snadnější, kdyby regulační orgány a vláda zveřejnily program liberalizace cen a tohoto programu se držely. Parlament kromě toho, že změnil hlavní cíl ČNB, přijal i řadu dodatků, které by omezovaly nezávislost centrální banky. I když by nová opatření nezasahovala do každodenního provádění měnové politiky, omezila by finanční nezávislost banky a poskytla by vládě o poznání větší prostor při stanovování krátkodobých i střednědobých cílů. Tato opatření navíc nebyla v souladu s Evropským systémem centrálních bank. Proto je třeba uvítat nedávné rozhodnutí Ústavního soudu, které tato omezení zrušilo. Parlament by ovšem mohl ještě zvážit ústavní změnu, která by revidovala hlavní cíl ČNB a místo stability měnové stanovila za hlavní cíl stabilitu cenovou.

... ale dvojitý schodek a možnost budoucího znehodnocení měny představují riziko pro inflaci ze střednědobého hlediska ...

...a mohly by ohrozit stabilitu v letech 2003 a 2004; to svědčí o naléhavé potřebě neustálého snižování veřejných výdajů.

6. Vzhledem k posílení ekonomiky, expanzivně zaměřené fiskální politice (viz níže) a nedávnému nárůstu mzdové a cenové inflace může mít ČNB v budoucnu potíže s dosažením svých krátkodobých a střednědobých inflačních cílů. Její možnosti dalšího postupu jsou komplikovány silným přílivem přímých zahraničních investic a příjmů z privatizace; oba tyto zdroje způsobují zhodnocení měny, ačkoli domácí poptávka sílí a schodek běžného účtu se zvětšuje. Zhodnocení měny bezprostředně přispívá k omezení inflačních tlaků, následné znehodnocení by je však mohlo naopak zvýšit a způsobit přestřelení střednědobého inflačního cíle ČNB. Prozatím je riziko takového zvratu omezené, protože financování jak rozpočtového schodku, tak schodku běžného účtu je zčásti zajištěno přílivem kapitálu spojeného s privatizací; to se však změní, až se tyto příjmy v letech 2003–04 vyčerpají. I když by v zásadě k omezení domácí poptávky a současnému omezení tendence kurzu k zhodnocení mohla posloužit politika sterilizovaných intervencí, zkušenosti svědčí o tom, že takový program by měl jen omezený úspěch, protože výsledné vyšší úrokové sazby by pravděpodobně vedly k nárůstu přílivu čistých portfoliových investic. Byl to právě příznivý inflační výhled, který centrální bance umožnil, aby v únoru 2001 snížila již tak nízké sazby ve snaze čelit tlakům na zhodnocení měny.

7. Neschopnost měnové politiky efektivně omezit domácí poptávku za situace silného přílivu kapitálu činí potřebu přitvrzení fiskální politiky ještě naléhavější. Oficiální míra schodku veřejných rozpočtů se zvýšila ze 2 % v r. 1997 na odhadovaných 9,4 % v r. 2001. Velkou část tohoto zvýšení představují výdaje na transformační instituce, jako je Konsolidační banka. I po očištění o tyto výdaje se však schodek odhaduje na 6,7 % a jeho strukturální složka tvoří téměř 5 % HDP. Skutečné výdaje veřejného sektoru vzrostly od r. 1997 o 6,8 % HDP, zatímco příjmy (očištěné o očekávané příjmy z prodeje licence UMTS) vzrostly jen o 1,5 %. I když očekávané příjmy z privatizace by měly v letech 2001–02 financovat většinu tohoto schodku, mohlo by dojít k ohrožení ekonomické stability, jestliže nedosáhnou očekávané výše. Navíc tento druh nerovnováh není slučitelný s udržitelným vysokým růstem a odpovědná místa by se jím měla zabývat dříve, než v letech 2003–04 „vyschnou“ příjmy z privatizace. V tomto ohledu musí být navrhovaná Strategie posílení hospodářského růstu v České republice, tzv. „Velký třesk“, pečlivě připravena, aby nezvyšovala celkové vládní výdaje. I když hlavní cíl tohoto nového programu (nové stanovení priorit pro vládní výdaje s cílem pomoci revitalizaci domácího průmyslu) je chvályhodný, existuje reálné riziko zhoršení již tak citlivé makroekonomické situace. Vhodnějším řešením by bylo provést podstatné a trvalé škrty ve vládních výdajích, tak aby se snížil jejich podíl na HDP; přitom mezi oblastmi, v nichž by mohlo být úspěšně dosaženo úspor, patří snižování úrovně zaměstnanosti ve veřejném sektoru, další omezování státem dotovaných programů předčasných odchodů do důchodu a škrty v dotacích podnikům. V neposlední řadě je třeba pečlivě přehodnotit velký počet již schválených návrhů na zvýšení výdajů ze střednědobého hlediska; tam, kde zvýšení výdajů bude považováno za zásadní, by měla být vynaložena maximální snaha na dosažení jejich financování na vrub úspor v jiných částech rozpočtu.

Měl by být zaveden víceletý rozpočtový rámec, který by umožnil, aby odpovědné orgány mohly lépe řídit výdaje,...

...a měla by být zvážena možnost rozšířit rozpočtový proces tak, aby pokrýval více aktivit veřejných rozpočtů...

...včetně aktivit mimorozpočtových fondů.

8. Vzhledem k naléhavé potřebě přijmout opatření ke snížení vládních výdajů přichází letošní právní úprava řízení veřejných výdajů zvláště vhod. Odpovědná místa by měla zejména stavět na nedávných krocích, které rozšiřují horizont plánování zavedením reálného víceletého střednědobého rozpočtového systému. Explicitním projektováním budoucích nákladů a příjmů u již přijatých i u navrhovaných programů by takový systém mnohem více zprůhlednil střednědobé rozpočtové důsledky jednotlivých rozhodnutí. Využití těchto podrobných projekcí jako východiska pro rozpočet dalšího roku by oslabilo dosavadní důvody k podhodnocování nákladů na první rok programů. Navíc by konkurenční ministerské nabídky na dodatečné výdaje podléhaly transparentnějšímu dohledu a srovnání a celkově by se zlepšila i efektivnost alokací. Tento systém by nejenom pomohl zabránit plíživému vzestupu mandatorních výdajů, kterým se vyznačovaly poslední roky, ale tím, že by tento systém vyžadoval pravidelné dlouhodobé projekce, by zároveň předem upozorňoval na budoucí rozpočtové tenze. V neposlední řadě pak by přesnější a podrobnější odhady budoucích nákladů mohly usnadnit proces výběru programů, u nichž by se dalo dosáhnout fiskálních úspor.

9. Možnosti vlády řídit veřejné výdaje jsou stále více omezovány zmenšujícím se podílem celkových výdajů, jež spadají pod státní rozpočet. Nedávná reforma veřejné správy a plány na vytvoření nového mimorozpočtového fondu pro sociální politiku by v souhrnu redukovaly podíl státního rozpočtu na vládních výdajích z 66 % na 40 %. V tomto ohledu existuje prostor pro zlepšení koordinačních mechanismů mezi krajskými a obecními úřady a centrální vládou. Vzhledem k rostoucímu podílu nižších úrovní vlády na veřejných výdajích by mělo být vynaloženo veškeré úsilí na to, aby tyto úřady byly začleněny do rozpočtového procesu. To by bylo možné realizovat zavedením mechanismů, jejichž prostřednictvím by krajské a obecní rozpočty byly odsouhlaseny po poradě s ústřední vládou. Takové systémy existují v řadě zemí OECD – jak unitárních, tak federativních. Realizace v České republice se jeví jako technicky proveditelná a s potenciálem usnadnit makroekonomické řízení. Vyžadovala by však podstatnou politickou podporu a spolupráci mezi ministerstvy. V neposlední řadě je naléhavě nutné, aby odpovědná místa definovala výdajové a příjmové pravomoci nových krajů, zavedla pružnější pravidla a dala podněty k podpoře většího dobrovolného slučování malých obcí nebo jejich spolupráce při poskytování služeb jejich občanům.

10. Kromě toho (jak také bylo navrhováno v předchozích *Zprávách*), by odpovědná místa měla znovu začlenit do státního rozpočtu různé mimorozpočtové fondy. Nový víceletý rozpočtový proces by zajistil jejich programům vyšší finanční předpověditelnost, kterou má poskytovat jejich mimorozpočtový statut, a tam, kde je to žádoucí, by mohla být přijata opatření k převádění nevyčerpaných prostředků. Podobný režim by mohl být uplatněn na penzijní systém, který v současnosti představuje 24 % vládních výdajů. Místo toho však odpovědné orgány navrhuji jako strategický první krok v penzijní reformě vytvoření Sociální pojišťovny. Domnívají se, že toto řešení bude mít další výhodu v tom, že se vztah mezi příspěvky jednotlivců a jejich penzemi a v důsledku toho se systém bude více podobat pojištění. Na rozdíl od fondů v jiných zemích však fond plánovaný v ČR není navržen tak, aby kumuloval dočasné přebytky pro účely úhrady budoucích schodků. Nezdůrazní ani již existující nerovnováhy mezi

příjmy penzijního systému a jeho současnými a budoucími závazky. Navrhovaný systém by je spíše alespoň dočasně skrýval tím, že by k financování svého schodku použil příjmy z privatizace. Namísto vytváření nového fondu a dalšího omezování schopnosti vlády řídit svůj rozpočet by odpovědná místa měla usilovat o reformu penzijního systému v kontextu nového střednědobého procesu státního rozpočtu. Takové řešení by mělo dodatečnou výhodu v tom, že by sloučení inkasní funkce systému sociálního zabezpečení a funkce státní pokladny, jak to nedávno bylo provedeno v Maďarsku, vedlo k zvýšení efektivity, a tak bylo výhodnější.

Zároveň by se měl ještě posílit nedávno dosažený pokrok v identifikaci zdrojů skrytého dluhu a ve snaze zabránit jeho dalšímu hromadění ...

11. Rozšíření státního rozpočtu tak, aby zahrnoval více rozpočtových institucí, by přispělo ke zvýšení transparentnosti veřejných účtů a ozřejmilo nastavení fiskální politiky. S cílem pomoci tomuto procesu by se mělo dostat priority snahám o včasné vykazování účtů na bázi ESA95. Fiskální disciplína se zvýší i nedávnými opatřeními, jež u nových záruk požadují souhlas parlamentu a zahrnují informace o zárukách a dalších nepřímých závazcích do rozpočtových dokumentů. Navíc vytvoření a prosazování řady všeobecných směrnic, které specifikují kritéria a podmínky pro poskytování vládních záruk, by omezilo možnost vlády obcházet rozpočtová omezení vydáváním záruk, které nebudou nikdy zaplacené. V tomto ohledu by vláda měla rozšířit své kapacity pro pravidelné sledování a provádění podrobného *ex post* vyhodnocování záruk a zajistit tak, že by subjekty, které z nich mají prospěch, systematicky neohlašovaly neschopnost dostát svým závazkům. Podobně i zprávy o dalších nepřímých závazcích by měly zahrnovat odhady rizika a soupis zbývajících otevřených záruk.

... a výdajové politiky by se měly stát efektivnějšími zdůrazněním pravidelné analýzy svých výstupů.

12. Víceletý rozpočtový systém by se časem mohl stát plnoprávným, na výstup zaměřeným střednědobým výdajovým rámcem. Nedávné inovace jako např. Informační systém programového financování (*Programme Financing Initiative*), jsou krokem k uznání významu měření výstupů. K tomu, aby programy byly pravidelně podrobovány analýze, je však třeba učinit více. Mezi dodatečná přechodná opatření, která lze rychle přijmout, patří využití „ustanovení o ukončení“ (angl. *sunset clause* – pozn. red.). Toto ustanovení by jednak umožňovalo rušit programy, jimž se nepodařilo dosáhnout předem stanovených výsledků, jednak by vedlo k přijímání programů s pevně stanovenými termíny nebo programů s přesně měřitelnými cíli. Použití těchto ustanovení je nyní posuzováno Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR; ustanovení o ukončení by se pak vztahovalo na novou Konsolidační agenturu. Jakmile budou výsledky těchto hodnocení k dispozici, měly by být zahrnuty mezi rozpočtové ukazatele, aby tvůrci rozpočtové politiky mohli volit mezi konkurenčními programy na základě jak jejich nákladů, tak jejich přínosů (výstupů). Navíc existence takových ukazatelů by společně s tím, jak by docházelo k delegování odpovědnosti a rozhodování na vysoce postavené úředníky státní služby, měla stimulovat administrativu ke zlepšování programů, a ne jen k jejich pouhému udržování.

V tomto ohledu je sociální politika relativně adresná, ale daňové výdaje a veřejné důchody musejí být reformovány.

13. Sociálním transferům se v zásadě daří přerozdělovat peníze nejpotřebnějším domácnostem, i když se zdá, že existuje možnost úspor omezením rodičovských a dětských příspěvků u zámožnějších rodin, a to buď pomocí přísnějšího ověřování příjmů, nebo pomocí systému daně z příjmu fyzických osob. Na druhé straně se daňové výdaje nezdají být adresovány skutečně potřebným. Z předběžných odhadů vyplývá, že daňové výdaje v odhadované výši 3,3 % HDP

se přibližují částce vynaložené na přímé transfery. Úspor s pozitivními přerozdělovacími výsledky by mohlo být dosaženo tak, že by se osobní úlevy (srážky) nahradily daňovými kredity. V střednědobém horizontu může být dosaženo do-
datečného snížení výdajů reformou systému povinného penzijního pojištění, který v současnosti spotřebovává 9 % HDP a jehož deficit by se měl podle odhadů do roku 2030 přiblížit 6 % HDP. Realizace návrhů na transformaci tohoto systému do podoby, kdy by výše penzí závisela na celoživotních příspěvcích, by více stimulovala k tomu, aby lidé zůstávali v pracovním poměru i po dosažení nejnižší možné hranice důchodového věku. Nejnižší hranici odchodu do důchodu, která je podle standardů OECD nízká, bude však třeba stejně zvýšit. Před přijetím těchto opatření bude nutné posílit administrativní kapacitu současného systému tak, aby bylo možné sledovat výši jednotlivých příspěvků. Zdroje na tento účel by mohly být získány přenesením odpovědnosti za vybírání příspěvků ze sociálního zabezpečení (a možná i zdravotního pojištění) na daňovou správu. A konečně, podstatných úspor by mohlo být dosaženo méně štědrým systémem indexace důchodů a rozšířením systému individuálního důchodového spoření.

Zlepšení vyhlídek střednědobého růstu kromě toho vyžaduje posílení právního prostředí pro podnikání, ...

14. Obnovení přílivu přímých zahraničních investic svědčí o tom, že si investoři uvědomují dlouhodobé zlepšení produktivity a podnikatelského klimatu, které lze očekávat od právních a regulatorních reforem, a to jak již provedených, tak teprve probíhajících. Budoucí toky tak budou významným způsobem záviset na pokračování v úsilí o zlepšení právního prostředí pro podnikání. Jestliže nedávná opatření, jako byly tvrdší požadavky na poskytování informací a přísnější dohled na dodržování pravidel, mají skutečně vést k revitalizaci českých kapitálových trhů, budou muset být účastníci trhu schopni efektivně využívat soudní systém k prosazování svých práv. Dokonce i nyní, kdy jsou pravidla pro kapitálové trhy mnohem bližší západním standardům a většina bezskrupulózních makléřů a nelikvidních firem trh opustila, zůstávají investoři opatrní, a to kvůli problémům s vynucováním práva. Pokračování soudních reforem zde má zásadní význam; také možnosti Komise pro cenné papíry zasahovat v případech podezření se musejí zvýšit tak, aby bylo možné pružněji, s méně byrokratickými překážkami přijmout preventivní opatření.

...a to jak urychlením soudních procesů, tak reformou zákona o konkurzu a vyrovnání.

15. Odpovědné orgány dosáhly značného pokroku při nápravě některých nejpodstatnějších nedostatků v právním rámci. Prioritu je nyní třeba dát zvyšování rychlosti a spolehlivosti jak rozsudků, tak jejich vykonávání na základě občanského soudního řádu. Ačkoliv se jednotlivé případy již nyní řeší rychleji než v minulosti, stále ještě trvají příliš dlouho, a když je konečně vynesena rozsudek, je často obtížné ho vykonat; to zpomaluje tempo restrukturalizace a brzdí privatizaci. I když je nutné chránit práva drobných akcionářů, musejí být zejména učiněny další kroky k zabránění tomu, aby kvůli zbytečným právním námitkám nebyly odkládány dohody o restrukturalizaci. Pokud jde o plány na zpracování nového zákona o konkurzu a vyrovnání, pak jestliže má sloužit jako mechanismus, jehož prostřednictvím se nevyužitý zdroje budou rychle vracet do produktivní činnosti, musí být vytvořen rychle a zahrnovat jako povolená řešení: likvidaci firmy, její znovuobnovení novými vlastníky a její restrukturalizaci současnými vlastníky; dále by měl uznávat jednotu zájmů mezi věřiteli a společností a povolit věřitelům vést řízení za dohledu soudu a s minimálními vnějšími zásahy.

Ačkoliv bankovní sektor je již zdravější, ...

... je ještě třeba posílit režim bankovního dohledu ...

... a vyřešit otázku mnoha špatných úvěrů, které dosud zpomalují restrukturalizaci na podnikové úrovni.

16. V úvěrových podmínkách nadále dominuje snaha bank vyčistit své bilance buď po privatizaci, nebo v přípravě na privatizaci, jako v případě *Komerční banky*. I když podíl špatných úvěrů (klasifikovaných jako nestandardní, pochybné nebo ztrátové) na celkových úvěrech zůstává vysoký (20 %), kvalita nových úvěrů roste a objem nezaplacených úvěrů v reálném vyjádření klesá. Tento vývoj měl za následek přitvrzení rozpočtových podmínek pro firmy a sehrál důležitou úlohu v jejich restrukturalizaci. Navíc posiluje český finanční sektor, který – přes okolnosti, jež vedly k nucené správě a prodeji *Investiční a Poštovní banky* a přidružených podniků v červnu 2000 – je nyní mnohem zdravější, než býval po řadu let.

17. Navzdory tomuto velmi pozitivnímu vývoji poukazují potíže České národní banky (odpovědné za dohled nad bankovníctvím) s řešením problémů IPB na potřebu zdokonalit celkový rámec dohledu. I když si ČNB byla již v červnu 1999 vědoma vzniklých problémů, různé právní a regulační překážky jí zabránily v tom, aby tyto problémy vyřešila rychle a bez rušivých dopadů; celou záležitost tak mohl stát vyřešit s náklady ve výši zhruba 5 % HDP. Záležitost sice ovlivňovalo mnoho faktorů, přesto je jasné, že předpisy, které umožňují jakékoliv bance za pomoci vznášení časově náročných právních námitek odkládat plnění doporučení dozorčího orgánu, se musejí změnit. Snahy o nalezení řešení celé záležitosti bez rušivých dopadů byly totiž opakovaně mařeny právě výše uvedenou právní taktikou. Ve svém důsledku představuje soudní reforma klíčový prvek i pro posílení regulace bankovního sektoru. I když by takové zdokonalení celkového regulatorního rámce možná nezabránilo případné nucené správě a prodeji IPB, určitě by umožnilo odpovědným orgánům zjistit plný rozsah problémů a rychleji rozhodnout o zaměření dalších kroků, a tím snížit příležitost pro tunelování.

18. I když se bankám ulevilo tím, že byly zbaveny větší části břemena v podobě pochybných úvěrů, dlužnickým firmám tato operace situaci nijak neulehčila. Řada předlužených firem tak zůstává vážnou brzdou ekonomiky. *Konsolidační banka*, působící prostřednictvím své dceřiné *Revitalizační agentury*, podnikla v uplynulých dvou letech v tomto ohledu některé významné kroky. Dokázala zejména – přes právní námítky vůči dohodám o restrukturalizaci a přes nedostatky zákona o konkurzu –, že restrukturalizace slabých velkých podniků řízená věřiteli může uspět, pokud dojde k výměně neschopného vedení a k ukončení neživotaschopných podnikatelských aktivit. Vláda však prozatím plány na pokračování těchto operací za využití většího počtu agentur zvenčí i samotné KoB pozastavila; stalo se tak v době, kdy dochází k převádění velkého objemu špatných úvěrů v důsledku prodeje IPB. Podobně i když KoB uznává, že převážná většina silně zadlužených firem je příliš malá na to, aby se jejich situace řešila na úrovni státem řízené revitalizace, pozastavila KoB plán tyto úvěry shromáždit a prodat je soukromým investorům. Svědčí to o tom, že po nedávném experimentálním hromadném prodeji špatných úvěrů chce KoB nejdříve vyhodnotit hospodářské a sociální důsledky tohoto prodeje. Takové odklady představují riziko zpomalení restrukturalizace; KoB by měla jednat rychle a znovu odstartovat tento proces s tím, že by při restrukturalizaci větších firem využila odborných znalostí externistů a že by pokračovala v rychlém prodeji menších dluhů ve velkém. Lze očekávat, že soukromí věřitelé budou na rozdíl od státu vyvíjet pohledávky aktivně; to umožní životaschopným firmám, aby se restruk-

turalizovaly a uhradily svůj dluh (se slevou), zlikviduje neživotaschopné firmy a uvolní jejich zdroje k využití v jiných oblastech ekonomiky. Pokud jde o samotnou KoB, vláda ji hodlá transformovat z banky na státní společnost, *Českou konsolidační agenturu*, a tím obejít omezení, které brání bankám získávat vlastnické podíly v nefinančních firmách. Toto řešení by mohlo znamenat pozitivní přínos, pokud by nová agentura mohla provádět restrukturalizaci a vyhledávat nové vlastníky pro jí svěřené firmy.

K plnému využití nových regulačních rámců je třeba se řídit privatizačním modelem síťových odvětví, který zvýrazňuje soutěžní prvky.

19. Fond národního majetku dosáhl rychlého pokroku při snižování objemu svého zůstatkového vlastnictví v nestrategických firmách; zároveň pokročily přípravy dalších privatizací, zejména na úseku tzv. přirozených monopolů. Zejména jde o zákony zakládající nezávislé regulátory a určující harmonogram posilování soutěže v telekomunikacích a energetice, které vstoupily v platnost v r. 2000 a 2001. Vláda bohužel sleduje jak v elektroenergetice, tak v plynárenství takovou privatizační strategii, která by vedla ke vzniku relativně integrovaných dominantních firem s podstatnou možností ovlivňovat trh. Odpovědné orgány uvádějí, že tento model byl zvolen s cílem zvýšit konkurenceschopnost, zajistit stabilitu, poskytnout spotřebitelům „optimální“ ceny a maximalizovat příjmy z privatizace. Sledovaná strategie sice může maximalizovat příjmy z privatizace, není ale pravděpodobné, že splní cíle ostatní. Navíc se současný přístup jeví jako krátkozraký, protože pravděpodobně postupem času povede k vyšším cenám pro české spotřebitele a k nižší konkurenceschopnosti českých firem. Vytvoření vertikálně integrované domácí firmy nutně ještě zvýší zatížení regulačního orgánu. Argument, že prodej, který propůjčuje podstatný podíl na trhu jedinému vlastníkovi, přinese větší příjmy pro vládu, může být skutečně přesvědčivý jenom tehdy, když firma dokáže dosahovat „nadměrné“ zisky; to by však znamenalo, že regulátorovi se nepodařilo zavést takové ceny a takové zkonalnění efektivnosti, kterých by se dosáhlo při soutěži na trhu. Uvedené rozhodnutí vlády je o to nešťastnější, že nevyužívá již vynaloženého značného úsilí o vytvoření právního rámce schopného podporovat tržní prostředí s výraznější konkurencí.

Vzhledem k pokračující vysoké nezaměstnanosti a její vysoké koncentraci ve zranitelných skupinách obyvatelstva je prioritou reforma trhu práce.

20. I když nezaměstnanost v ČR klesá a představuje nyní 8,2 % pracovní síly, zůstává příliš vysoká a zlepšování pracovních vyhlídek by mělo být prioritou. Peníze, jež jsou v současnosti vynakládány na snížení nabídky pracovních sil pomocí programů předčasných odchodů do důchodu, na snadnou dostupnost invalidních důchodů a na navrhované rozšíření podpor v nezaměstnanosti pro starší pracovníky, by byly produktivněji vynaloženy při jejich využití pro zvyšování pracovní uplatnitelnosti lidí bez práce. Je třeba se soustředit na monitorování a podporování aktivního hledání pracovních míst; to je rozhodující pro to, aby se zabránilo rozvoji kultury závislosti na sociálních dávkách – zejména v regionech s vysokou nezaměstnaností. Naopak rozšiřování programů veřejné zaměstnanosti je třeba se vyhýbat, protože tyto programy jsou jednak nákladné a jednak nemají žádný zásadní dlouhodobý dopad. Zde i nadále platí předchozí doporučení přizpůsobovat úroveň zaměstnanosti na úřadech práce místní nezaměstnanosti. Kromě toho k tomu, aby odpovědná místa mohla bojovat s tendencí k stále větší koncentraci nezaměstnanosti mezi osobami s nízkou kvalifikací – a zejména osobami s velkými rodinami –, by měla upravit sociální dávky tak, aby více odpovídaly úrovni mezd. Snížení dávek by mělo být kompenzováno – je-li to považováno za nutné – dávkami poskytovanými pracujícím osobám, aby

se pomohlo chudým pracujícím. A konečně, i když hodně záměrů z vládní tzv. Bílé knihy o školství je hodnotných, plány na zvýšení výdajů v tomto sektoru o více než 1 % HDP by se neměly realizovat, dokud nebudou vypracovány konkrétní programy na zlepšení výstupů. Navíc za daných okolností, kdy klesá počet nově zapisovaných dětí do základních škol, by se odpovědná místa měla snažit o využití všech příležitostí k přerozdělení zdrojů z oblastí, kde již nejsou zapotřebí. Tyto návrhy by mohly být užitečně využity v podobném rozpočtovém procesu, jaký se navrhuje výše.

Závěry

21. *Závěrem lze konstatovat, že podstatný pokrok v posílení regulatorního rámce přispěl k položení základů budoucího růstu; v tomto trendu je však třeba dále pokračovat. Mírné tempo očekávaného oživení vyjadřuje jak probíhající zdravou restrukturalizaci ekonomiky, tak pokračující potřebu reform. Zatímco měnové politice se daří utvářet inflační očekávání a držet inflaci na relativně nízké úrovni, fiskální politika je nadměrně uvolněná a vznikající problém dvojího deficitu by mohl v střednědobém horizontu ohrozit hospodářskou stabilitu. Proto je velmi důležitý tvrdší fiskální postoj, kterého by mělo být dosaženo neustálým snižováním výdajů, jestliže celkový „mix“ politik má být udržitelný i vyrovnaný. S cílem zvýšit efektivnost veřejných výdajů by vláda měla zvážit přijetí střednědobého rozpočtového procesu, který by vyžadoval, aby probíhala transparentnější soutěž konkurenčních výdajových programů o finanční zdroje. Společně se snahou o opětovné začlenění mimorozpočtových fondů do státního rozpočtu by takový systém zvýšil schopnost vlády řídit makroekonomiku a pomáhal by zabránit hromadění dodatečných skrytých dluhů. Dále je třeba klást mnohem větší důraz na měření a hodnocení výstupů spojených s různými programy. S cílem udržet již dosažený značný pokrok v regulatorní reformě (viz OECD, 2001b) musí dát vláda nejvyšší prioritu dalšímu urychlení soudních procesů. Pomalá soudní rozhodování a obtížné vymáhání vnesených rozhodnutí jsou trvalým a komplexním problémem, který brání tomu, aby se projevil plný dopad reform kapitálového trhu, bankovního sektoru a trhu výrobků na produktivitu. Zřízení nezávislých regulačních orgánů v energetice a telekomunikacích je důležitým a pozitivním krokem, ale současné privatizační plány znamenají hrozbu, že v energetickém sektoru vzniknou dominantní firmy, což sníží potenciální přínosy pro české občany. Konečně nezaměstnanost zůstává příliš vysoká a odpovědné orgány by měly přerozdělit omezené zdroje z programů, které jsou zaměřeny na snížení nabídky pracovních sil, na programy, které omezují překážky a podněty odrazující od práce a zvyšují zaměstnatelnost nezaměstnaných. Pokrok ve všech těchto oblastech má zásadní význam pro další zlepšování celkové produktivity a znamená zásadní pomoc při zajištění rychlého a udržitelného růstu životní úrovně.*

I. HOSPODÁŘSKÝ VÝVOJ V POSLEDNÍM OBDOBÍ

22. Nejisté zlepšení hospodářské situace, které se začalo projevovat v roce 1999, se v roce 2000 a v prvních pěti měsících roku 2001 projevilo již v plné míře, podporováno nejprve silným růstem vývozu a poté v průběhu roku 2000 i růstem domácí poptávky. Výrazně se zvýšil růst produktivity, a to částečně v důsledku cyklických faktorů, avšak také v důsledku výrazného růstu investic, vysoké úrovně přímých zahraničních investic a prudkého propadu zaměstnanosti starších osob, coby důsledku významných stimulů pro předčasný odchod do důchodu. Hromadný odchod těchto pracovníků z pracovního procesu vedl ke snížení míry nezaměstnanosti v tomto období. Došlo také ke zvýšení inflace; v r. 2000 to však bylo způsobeno především vnějšími faktory a v poslední době vyššími cenami potravin a práce. Rostoucí ceny ropy, posilování domácí poptávky a růst objemu dovozu v průběhu roku 2000 vedly ke zdvojnásobení schodku běžného účtu platební bilance; ten v 1. čtvrtletí 2001 dosáhl 5,6 % HDP.

Mírné oživení po dlouhém období recese

23. Po dlouhé recesi se ve 3. čtvrtletí 1999 začalo projevovat oživení (tabulka 1); v roce 2000 pak bylo následně dosaženo růstu o 2,9 % a v 1. čtvrtletí 2001 o 3,8 %. Míra růstu však stále zůstává pod úrovní roku 1996, tj. pod úrovní před začátkem recese. Zpočátku bylo oživení taženo výhradně vývojem zahraničního obchodu, postupně však došlo k růstu spotřebitelských výdajů, investic a dovozu, což ke konci roku 2000 znamenalo růst celkové domácí poptávky o 3,9 %, a to i přes snížení vládních výdajů. Zřetelný nárůst statistické chyby ve 3. a 4. čtvrtletí 2000 se promítá ve zpomalení vykazovaného růstu spotřeby a investic. Zásoby firem s více než 100 zaměstnanci se v tomto období zvýšily o 21,1 mld. Kč neboli 1,1 % HDP, což je výrazně méně, než činí zvýšení zaznamenané v národních účtech, které dosáhlo 2,1 %. Nárůst investic odpovídá, mimo jiné, mimořádně vysoké úrovni přímých zahraničních investic; ty dosáhly v r. 2000 takřka 5 mld. EUR. Došlo také k růstu podílu strojírenství na tomto celkovém objemu. Převážná část investic směřovala do nefinančního sektoru, zejména do velkých a středních podniků ve výrobním sektoru ovládaných zahraničními společnostmi. Podle organizace Czech Invest připadají nyní asi dvě třetiny průmyslového vývozu a 25 % zaměstnanosti přímo na podniky ovládané zahraničními firmami.

24. V r. 2000 došlo k rychlému nárůstu vývozu, v 1. čtvrtletí 2001 však bylo zaznamenáno určité zpomalení. Prudký růst vyplýval zejména ze zvýšení kapacity v důsledku předešlých investic a silné zahraniční poptávky, zejména v Německu a na Slovensku (dvě nejvýznamnější odbytíště pro český export). Akcelerace dovozu způsobená rostoucí domácí poptávkou však postupně vedla k omezení podílu zahraniční poptávky na růstu a čistý export dosáhl v roce 2000 záporných hodnot; to vedlo ke snížení růstu HDP o 1,3 procentního bodu (p.b.) a k dalšímu snížení v 1. čtvrtletí 2001.

25. S pokračující restrukturalizací hospodářství se ekonomický výkon v jednotlivých odvětvích začal stále více lišit (tabulka 2). Po výrazném nárůstu v roce 1999 došlo v roce 2000 a na počátku roku 2001 k propadu zemědělské produkce, a to zejména v důsledku nepříznivého počasí. Přidaná hodnota ve stavebnictví klesla o více než 5 %, čímž pokračoval sestupný trend (výkony ve stavebnictví jsou takřka o 50 % nižší než v roce 1995 a jejich podíl na celkové přidané hodnotě klesl až na 4,2 % z původních 11,5 % v roce 1990) (graf 2). Po poklesu v letech 1998 a 1999 zaznamenal průmysl v roce 2000 a v 1. čtvrtletí 2001 silný růst a také jeho podíl na ekonomickém výstupu opět roste. V dlouhodobém horizontu se podíl sektoru služeb na přidané hodnotě zvýšil o 10 p.b., přičemž růst v dopravě, spojích a finančních službách nahradil růst „ostatních služeb“. V roce 2000 došlo k nejvyššímu nárůstu v turisticky citlivém sektoru obchodu, pohostinství a ubytování a také v sektoru podnikatelských služeb. Propad finančních služeb vyplýval z obtíží a následné nucené správy a prodeje třetí největší komerční banky v republice (*Investiční a Poštovní banky*) a z probíhající restrukturalizace sektoru (další podrobnosti viz v kapitole 4).

Tabulka 1 Čtvrtletní hrubý domácí produkt

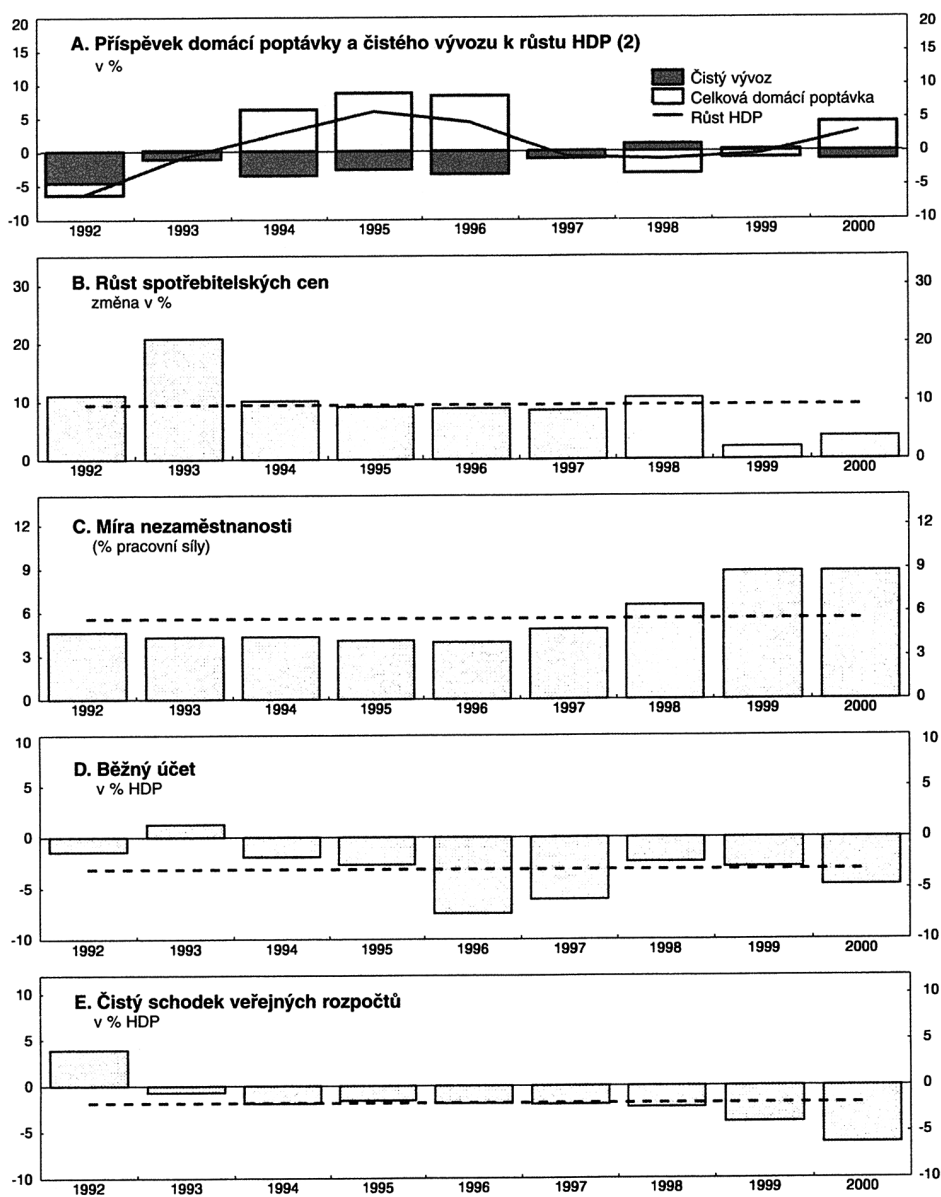
	1998				1999				2000				2001			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Rok	Q1	Q2	Q3	Q4	Rok	Q1	Q2	Q3	Q4	Rok	Q1
meziroční procentní změna v cenách roku 1995																
HDP ¹	-0,1	-1,9	-0,6	-2,1	-1,2	-2,0	-1,1	0,4	1,1	-0,4	3,2	2,4	2,4	3,8	2,9	3,8
Výdaje domácností	-1,0	-6,2	0,1	-0,7	-2,0	2,2	2,1	1,6	1,6	1,9	1,8	1,8	2,7	1,5	1,9	3,9
Vládní výdaje	-11,3	-3,0	-0,2	3,6	-2,4	1,1	-0,6	0,4	-0,9	-0,1	-3,1	-0,4	-0,1	-1,8	-1,3	-0,7
Hrubá tvorba fixního kapitálu	8,7	5,3	3,1	-11,1	0,1	-2,1	-1,1	-0,1	0,5	-0,6	2,7	4,1	5,3	4,4	4,2	7,3
Změny zásob ²	-5,0	-1,2	-1,5	4,1	-0,8	-0,3	-1,9	-3,7	0,6	-1,4	0,2	1,1	2,9	3,6	2,0	2,6
Vývoz	23,1	10,3	5,7	0,1	9,1	-3,8	6,6	8,2	13,9	6,3	22,1	14,3	16,0	22,9	18,7	19,8
Zboží	27,9	14,0	7,4	0,3	11,6	-4,0	9,4	10,1	18,1	8,4	26,2	16,0	15,9	22,3	19,9	24,1
Služby	6,7	-1,3	0,5	-0,3	1,1	-2,9	-3,6	2,1	-1,2	-1,3	5,6	7,3	16,1	25,7	14,0	-1,0
Dovoz	11,9	6,9	5,2	2,8	6,5	-0,3	5,9	2,9	12,6	5,4	17,4	14,5	20,2	22,3	18,7	21,8
Zboží	12,5	6,5	5,2	1,7	6,2	-2,2	5,0	3,0	13,8	5,1	19,9	17,3	22,6	22,9	20,7	25,9
Služby	8,6	9,0	5,2	8,8	7,7	10,4	10,7	2,5	6,5	7,2	5,4	1,1	10,2	18,7	8,9	-1,1
Čistý vývoz ²	5,1	1,6	-0,1	-1,9	1,1	-2,4	0,2	3,3	-0,5	0,2	1,8	-0,9	-3,6	-2,0	-1,3	-2,9

¹ ESA95

² podíl na růstu HDP vypočítaný jako změna proměnné v procentech HDP v předchozím roce

Zdroj: Český statistický úřad

Graf 1 Makroekonomický výkon (1)

(1) Přerušovaná čára vyjadřuje průměr za období 1992–2000.

(2) podíl na růstu HDP vypočtený jako změna proměnné v % HDP v předchozím roce

Zdroj: OECD

Tabulka 2 Hrubý domácí produkt podle odvětví

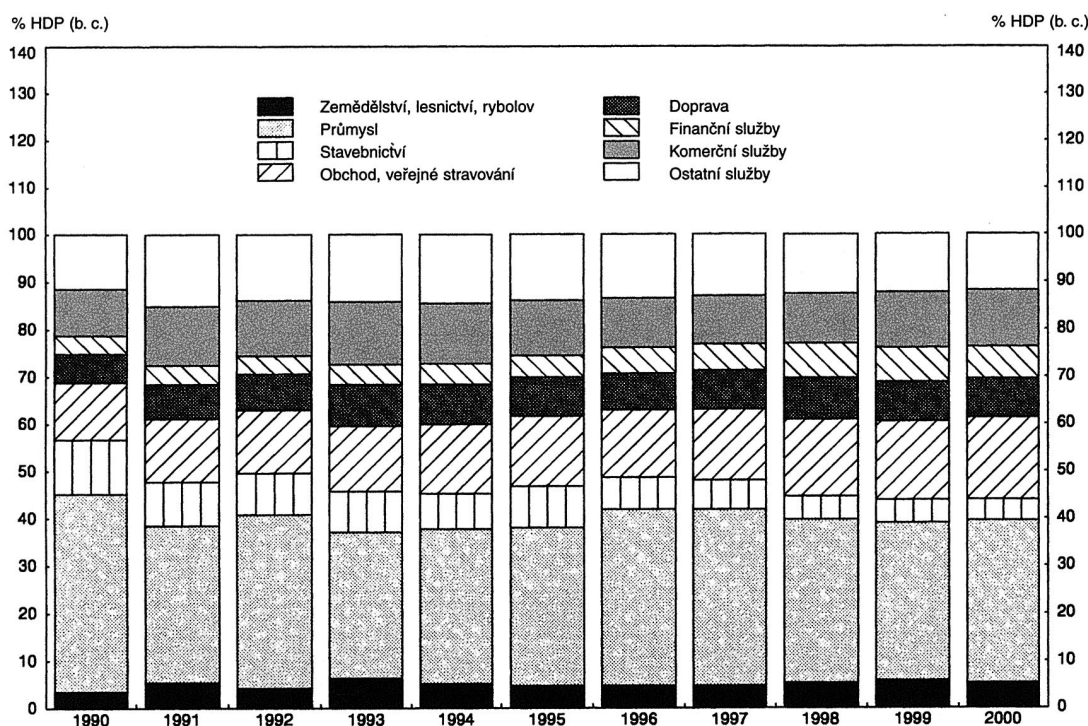
	1998				1999				2000				2001			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Rok	Q1	Q2	Q3	Q4	Rok	Q1	Q2	Q3	Q4	Rok	Q1
HDP v nákladech na výrobní faktory ¹	-0,2	-2,0	-1,1	-2,3	-1,4	-2,8	-1,4	0,4	0,9	-0,7	3,2	2,4	2,4	3,7	2,9	4,0
Zemědělství, rybolov a lesnictví	19,8	18,8	10,7	3,2	12,2	-7,1	9,0	15,9	7,2	7,7	-0,3	-2,9	-10,0	-3,3	-5,3	-7,2
Průmysl	-5,0	-8,1	-10,8	-9,0	-8,3	-4,3	-1,8	-7,4	-1,6	-3,8	4,9	4,4	6,1	7,5	5,7	9,6
Stavebnictví	-5,6	-19,1	-18,0	-36,9	-21,9	-15,3	-7,5	-0,4	7,3	-3,5	-11,7	-11,9	-2,3	3,0	-5,1	-1,4
Služby	2,4	3,0	6,8	7,8	5,0	1,0	-0,1	3,7	1,7	1,6	3,3	2,5	2,1	1,7	2,4	0,6
Obchod, opravy, ubytování a pohostinství	11,5	4,5	9,8	6,1	7,8	2,8	-2,3	5,7	-0,3	1,4	4,9	8,4	7,6	6,6	7,0	1,7
Dopravní a telekomunikační služby	3,1	2,4	2,7	11,1	4,7	-3,0	-1,8	-1,5	-7,2	-3,4	2,0	0,8	2,6	-0,6	1,2	-2,4
Finanční služby	17,0	15,8	38,7	46,1	27,9	-4,5	-1,9	-2,3	4,2	-1,2	9,8	-7,8	-6,7	-14,1	-4,7	-9,0
Podnikatelské služby	-3,8	4,1	2,8	6,7	2,5	9,9	6,0	15,3	11,5	10,6	1,1	4,4	1,8	8,5	4,0	7,6
Ostatní služby	-9,9	-5,1	-3,6	-5,1	-5,9	-2,6	-0,4	-1,2	0,4	-0,9	0,1	-0,5	-0,7	-0,9	-0,5	1,0

meziroční procentní změna v cenách roku 1995

¹ ESA95

Zdroj: Český statistický úřad

Graf 2 Podíl odvětví na přidané hodnotě

Zdroj: Český statistický úřad

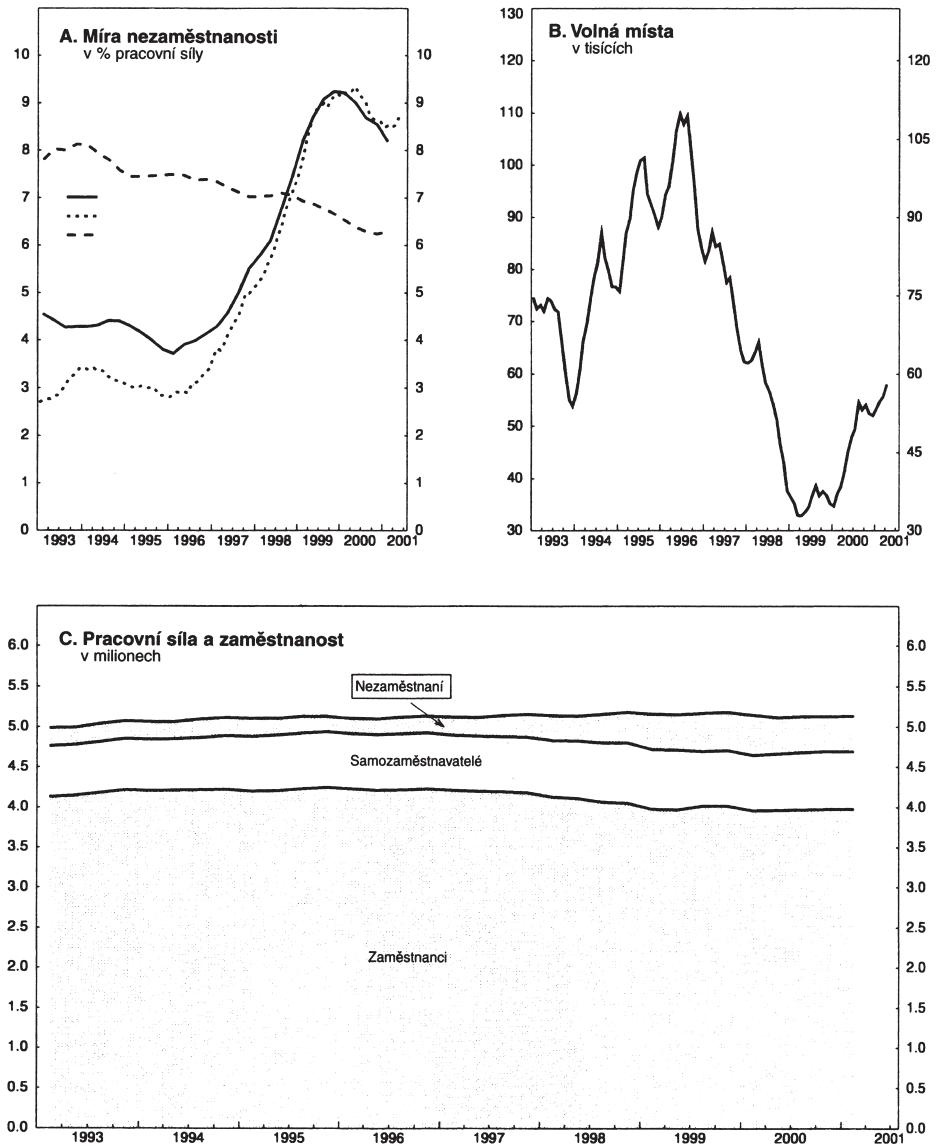
Snížení objemu pracovní síly

26. Po celý rok 2000 klesala standardizovaná míra nezaměstnanosti – upravená o sezonní výkyvy – až na úroveň 8,6 % v 4. čtvrtletí (graf 3). Měřeno za celý kalendářní rok však zůstala prakticky na stejné úrovni jako v roce 1999. Tento stav je důsledkem zmenšení objemu celkové pracovní síly o 0,7 %, které vyplynulo z předčasného odchodu 57 000 osob (více než 1 % pracovní síly) do důchodu podle některého z vládních programů. V 1. čtvrtletí 2001 se tento trend do značné míry obrátil a zaměstnanost vzrostla o 0,7 % při snížení objemu pracovní síly o 0,4 % (meziročně); tím dosáhla míra nezaměstnanosti 8,2 %, což je o 1 p. b. méně než v předcházejícím roce. Čistá ztráta pracovních příležitostí pro osoby ve věku 60–64 let odpovídala více než 50% poklesu celkové zaměstnanosti, přičemž zaměstnanost pracovníků ve věku od 20 do 59 let se zvýšila průměrně o 0,6 %. Přes tento pozitivní vývoj je nezaměstnanost stále více strukturálního charakteru. Více než polovina žadatelů o zaměstnání hledá práci déle než rok a osoby bez ukončeného vzdělání představují více než 70 % všech nezaměstnaných.

27. Nezaměstnanost je také soustředěna do různých geografických oblastí, přičemž regionální míra nezaměstnanosti¹ se pohybuje od 4,2 % v Praze až po 14 % na Ostravsku (graf 4). Zatímco ve většině oblastí nezaměstnanost v průběhu roku 2000 klesla, v ostravském regionu, závislém na hornictví, a v upadajících průmyslových oblastech okolo Olomouce se zvýšila; v Praze a Hradci Králové zůstala její míra beze změn. Tyto geografické aspekty částečně odrážejí změny zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích (zaměstnanost na Olomoucku klesla o plných 4,5 p. b.). Počet pracovních míst poklesl nejvíce v hornictví, maloobchodním prodeji

a v zemědělství (o 9,9, 3,5, resp. 2,7 % mezi 4. čtvrtletím let 1999 a 2000), zůstal však bez větších změn ve výrobním sektoru a mírně se zvýšil ve většině služeb (tabulka 3).

Graf 3 Zaměstnanost, nezaměstnanost a pracovní síla

(1) očištěno OECD od sezonních vlivů

Zdroj: OECD – Hlavní ekonomické ukazatele, Čtvrtletní statistika pracovní síly

Graf 4 Výkon regionálních trhů práce
Míra registrované nezaměstnanosti podle okresů k 31. 12. 200

Zdroj: Český statistický úřad

Inflaci nadále ovlivňují jednorázové faktory

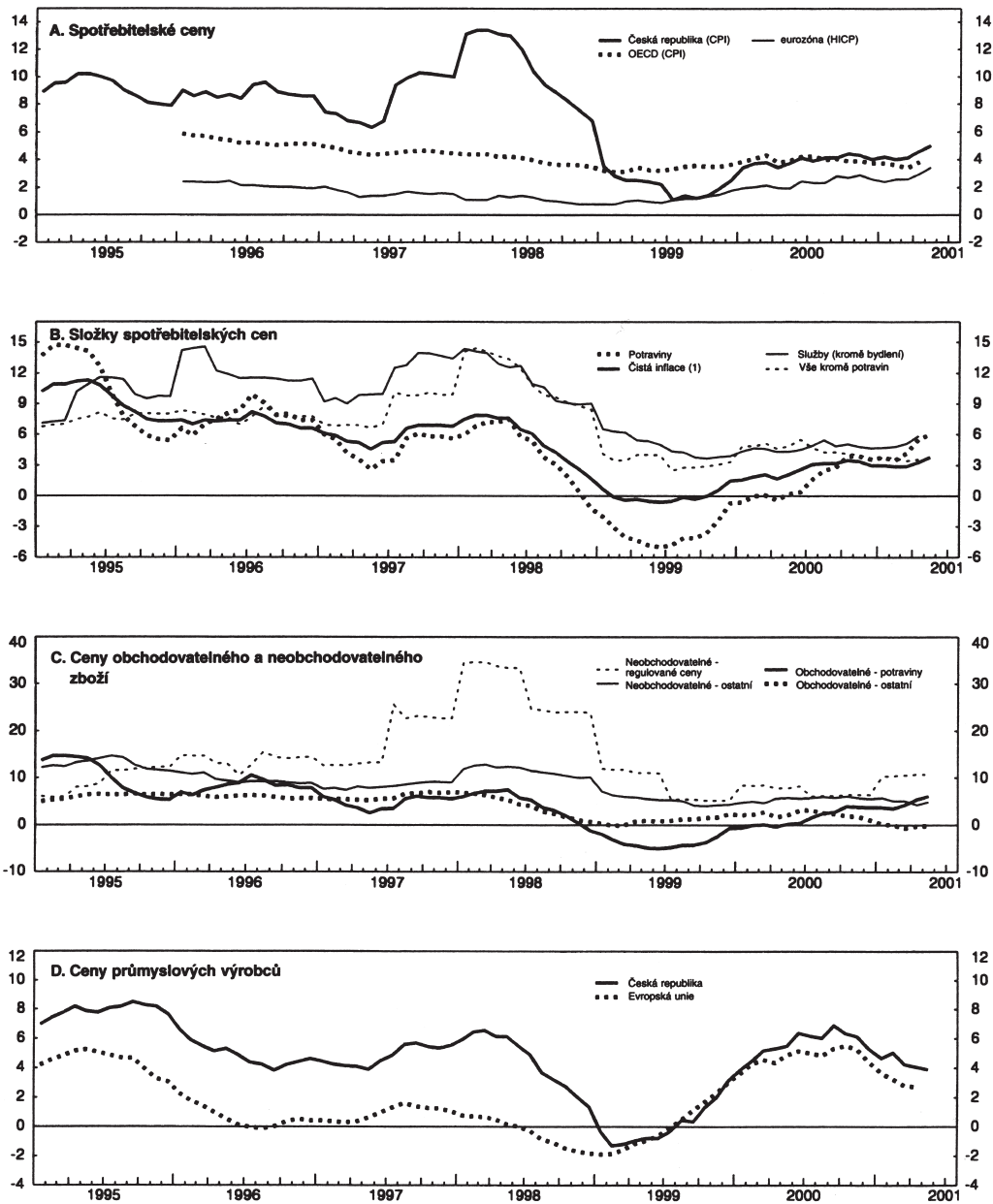
28. Při akceleraci růstu HDP, silně rostoucí zaměstnanosti mezi zaměstnanci v nejproduktivnějším věku a stabilní nezaměstnanosti došlo v roce 2000 k růstu inflace o 1,8 p.b. Za celý rok vzrostly ceny o 3,9 % při postupně se zvyšujícím měsíčním meziročním přírůstkem; ten byl nejvyšší (4,4 %) v říjnu a později klesl na 4 % v prosinci. Od té doby se opět zvyšoval a v květnu 2001 dosáhl 5 % (graf 5). Jak bylo uvedeno v předchozí Zprávě, růst inflace ze spotřebitelských cen v průběhu r. 2000 nebyl neočekávaný, neboť při prudkém propadu inflace v roce 1999 hrály významnou úlohu klesající ceny potravin a nízké ceny energie (schéma 4, graf B). Zvrat ve vývoji těchto faktorů je více než postačujícím vysvětlením pro nárůst inflace v roce 2000; přitom jak míra růstu cen zboží bez potravin, tak míra růstu cen služeb byla v obou letech stabilní. K pozitivním inflačním výsledkům přispělo i efektivní zhodnocení koruny o 1,6 % v průběhu roku 2000; z toho vyplývají relativně mírné dopady obchodovatelného zboží na celkovou inflaci – a to přes zvyšující se ceny energií (panel C, graf 5). Zvýšení inflace v roce 2001 je poněkud znepokojivější, ačkoli v zásadě odráží růst regulovaných cen (z nichž 36 % souvisí s energií) a potravin.

Tabulka 3 Zaměstnanost podle odvětví

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
				meziroční procentní změna				
Celkem	100	100	100	0,2	-0,7	-1,4	-2,1	-0,7
Zemědělství, lesnictví a rybolov	7,7	6,9	6,6	-6,3	-6,9	-6,1	-7,4	-2,7
Hornictví a těžba kamene	2,6	2,0	2,0	-7,4	-1,4	-3,5	-0,9	-8,8
Výroba	29,6	29,0	28,6	-1,0	-2,7	-2,1	-2,5	-2,0
Dodávky elektřiny, plynu a vody	2,0	2,0	2,1	-1,8	-8,2	1,5	-10,3	-7,4
Stavebnictví	8,7	9,2	9,2	2,6	2,9	-1,8	-6,1	-0,9
Služby	49,4	50,9	51,6	1,6	0,7	-0,5	-0,1	0,7
				v procentech celkové zaměstnanosti				
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100
Zemědělství, lesnictví a rybolov	7,7	6,9	6,6	6,1	5,8	5,5	5,2	5,1
Hornictví a těžba kamene	2,6	2,0	2,0	1,8	1,8	1,8	1,6	1,5
Výroba	29,6	29,0	28,6	28,3	27,7	27,6	27,5	27,1
Dodávky elektřiny, plynu a vody	2,0	2,0	2,1	2,0	1,9	1,9	1,8	1,6
Stavebnictví	8,7	9,2	9,2	9,4	9,7	9,7	9,3	9,3
Služby	49,4	50,9	51,6	52,3	53,1	53,6	54,7	55,4

Zdroj: Český statistický úřad

Graf 5 Vývoj cen
meziroční procentní změna

(1) Čistá inflace vychází ze spotřebitelských cen očištěných o přímý dopad nepřímých daní a administrativních cen; zahrnuje ceny potravin a upravenou inflaci.

Zdroj: Česká národní banka; Český statistický úřad; OECD – Hlavní ekonomické ukazatele

29. Rychlý růst reálných mezd v roce 1999 byl do značné míry ovlivněn prudkým (a neočekávaným) zpomalením inflace v tomto roce. Tato skutečnost napomohla zmírnit mzdové požadavky v roce 2000, a to přesto, že se všeobecně očekával nárůst inflace. Došlo proto ke zpomalení růstu průměrných nominálních mezd z 8,2 % v roce 1999 na 6,6 % v roce 2000, a to i přes vyšší inflaci a zlepšování hospodářské situace. Reálně bylo toto zpomalení ještě prudší – z neudržitelných 6 % v roce 1999 na 2,6 % v roce 2000. Tento fakt – ve spojení se silným nárůstem produktivity práce (z 1,9 % na 3,7 %) – vedl v roce 2000 ke značnému zpomalení růstu jednotkových nákladů práce. Mzdy v podnikatelském sektoru rostly rychleji, avšak i zde předčil nárůst produktivity růst reálných mezd, což znamenalo zvýšení konkurenceschopnosti, a to zejména ve výrobním sektoru. V 1. čtvrtletí 2001 vzrostly reálné mzdy o 5 %; to může naznačovat změnu v dosud příznivém vývoji jednotkových nákladů práce v celém hospodářství.

Tabulka 4 Vývoj mezd a produktivity

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
	meziroční procentní změna						
Celková nominální mzda ¹	18,5	18,5	18,4	10,5	9,4	8,2	6,6
Podnikatelský sektor ¹	18,2	19,2	17,7	11,7	11,0	7,1	7,8
Nepodnikatelský sektor ¹	19,8	17,0	20,7	5,8	3,9	13,1	2,8
Celková reálná mzda ¹	7,7	8,7	8,8	1,9	-1,2	6,0	2,6
Podnikatelský sektor ¹	7,4	9,2	8,2	2,9	0,3	4,9	3,8
Nepodnikatelský sektor ¹	8,9	7,3	10,9	-2,5	-6,1	10,8	-1,1
Celková produktivita práce ²	1,5	5,0	4,2	-0,2	0,2	1,9	3,7
Celkové jednotkové náklady na práci ³	–	10,1	12,9	11,7	7,5	5,5	2,1

¹ Údaje se týkají všech registrovaných zaměstnanců a nezahrnují daně ze mzdy.

² Výstup na pracovníka na základě celého hospodářství a národních účtů.

³ na základě národních účtů

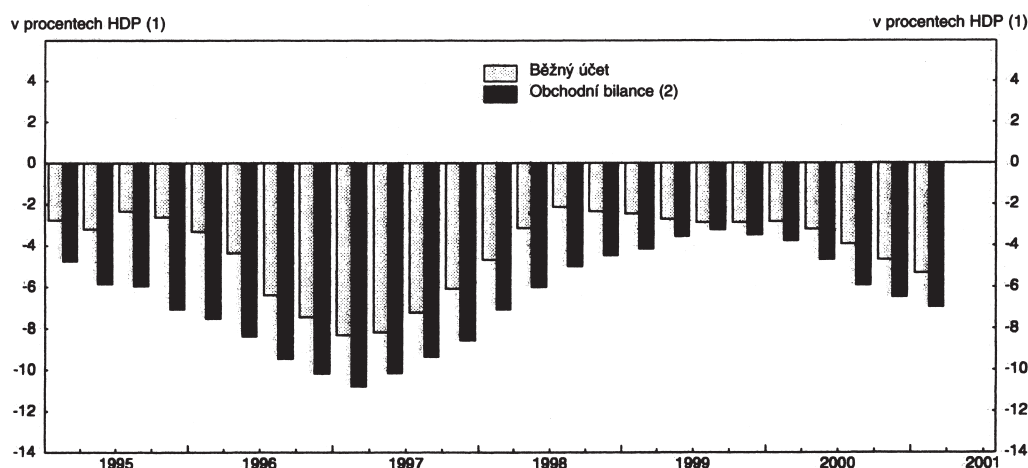
Zdroj: Česká národní banka; Český statistický úřad; OECD

Zhoršování bilance zahraničního obchodu

30. Přes silnou evropskou poptávku po českém zboží a službách a přes zvyšování konkurenceschopnosti způsobila kombinace rostoucích cen ropy, posilování měny a rostoucí domácí poptávky v roce 2000 výrazné zvýšení schodku obchodní bilance i běžného účtu. Schodek obchodní bilance se takřka zdvojnásobil z 1,8 mld. EUR na 3,6 mld. EUR (neboli 6,6 % HDP), přičemž asi ze dvou třetin byl tento nárůst způsoben zhoršením salda v oblasti energetiky. Schodek běžného účtu se zvýšil o něco méně a dosáhl 2,6 mld. USD neboli 4,7 % HDP. Data za 1. čtvrtletí 2001 ukazují, že v prvních třech měsících roku 2001 došlo k dalšímu zvýšení schodku běžného účtu; ten tak dosahuje již 5,6 % HDP, což je více než dvojnásobek hodnoty za stejné období roku 2000.

31. Příliv přímých zahraničních investic dosahoval i v roce 2000 vysokých hodnot a při 4,9 mld. EUR (pokles z 5,9 mld. EUR v roce 1999) představoval výrazně více, než je třeba k pokrytí schodku běžného účtu (viz tabulka 5). Z tohoto objemu byly investice v objemu 1,7 mld. EUR přilákány velkorysími investičními pobídkami a dalších 0,6 mld. EUR souviselo s privatizací; převážná část investic však byla poskytnuta ve formě autonomních investic na zelené louce („*greenfield*“) nebo do existujících kapacit („*brownfield*“). Příliv přímých zahraničních investic pokračoval výrazně i v 1. čtvrtletí 2001; ve své výši 1 mld. EUR převýšily schodek běžného účtu platební bilance. Tyto investice do České republiky jsou a nadále budou stimulovány vysokým vzděláním obyvatel, relativně nízkými náklady na pracovní sílu a perspektivou vstupu do Evropské unie, kam směřuje asi 70 % českého vývozu (viz graf 7).

Graf 6 Obchodní bilance a běžný účet platební bilance

(1) pohyblivé průměry pro čtyři čtvrtletí

(2) 1995–1998 podle metodiky pro celní statistiky z 1.1.1996
1999–2001 podle metodiky pro celní statistiky platné od 1.7.2001

Zdroj: Česká národní banka; Český statistický úřad

32. Ve srovnání s velkým přílivem přímých investic byl portfoliový tok od roku 1999 silně záporný, přičemž odliv dluhopisů převýšil v roce 2000 odliv akcií. Tento odliv souvisí s několika faktory: nízkými domácími úrokovými sazbami, hledáním bezpečnějších výnosů českými občany v zahraničí, restrukturalizací českých bank, které nejsou ochotny půjčovat peníze domácím subjektům a směřují své prostředky do zahraničí, a odchodem akciových investorů ze slabé pražské burzy (graf 8). V 1. čtvrtletí 2001 vedly nízké úrokové sazby ve Spojených státech k obratu čistého portfoliového toku do kladných hodnot.

Krátkodobý výhled

33. Hospodářský vývoj v roce 2001 bude záviset zejména na faktorech, jež stojí za údaji o zásobách uvedených ve čtvrtletních národních účtech ke konci roku 2000. Tyto statistiky, jež byly rozebrány výše, ukazují, že trend spotřebitelské, vládní a investiční poptávky vykázal v 4. čtvrtletí 2000 výrazné zpomalení, zatímco výrazně vzrostl objem zásob a dovozů. Nominálně se ukazuje, že došlo k výraznému zpomalení vývoje domácí poptávky a v důsledku toho – zejména vzhledem k 2 % HDP vytvořeného v zásobách – lze v roce 2001 očekávat výrazný pokles míry růstu HDP.

34. Na druhé straně, hlavní ukazatele spotřebitelské a podnikatelské důvěry nevykazují žádné zhoršení. Celková síla hospodářství a jeho překvapivé výsledky v roce 2000 ve skutečnosti přispěly ke zlepšení důvěry výrobců i spotřebitelů. Současná podnikatelská situace je nejpříznivější od roku 1995, a ačkoli ke konci roku rostly zásoby hotových výrobků, bilance objednávek společností se zdá být příznivá. Pokud jde o podnikatelská očekávání, je důvěra v poptávku i v celkové podnikatelské prostředí stabilní a záměr snižovat počty zaměstnanců hlásí nejméně společností za posledních pět let. Důvěra v poptávku v zahraničí je také vysoká, a to nehledě na zhoršení podnikatelských očekávání v Německu. A konečně roste i spotřebitelská důvěra, maloobchodní prodeje jsou stabilní (meziroční nárůst o 8,4 % v dubnu 2001) a průzkumy veřejného mínění ukazují nebyvalou spokojenost s výsledky ekonomické transformace.

Tabulka 5 Platební bilance¹

	2000				2001					
	1997	1998	1999	2000	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	
v mil. EUR										
A. Běžný účet										
Obchodní bilance ²	-2 876,3	-1 204,1	-1 477,0	-2 585,0	-339,7	-413,5	-589,0	-1 242,8	-776,3	
Vývoz	-4 042,3	-2 288,4	-1 796,5	-3 576,7	-503,8	-699,4	-942,5	-1 431,0	-865,9	
Dovoz	20 126,8	23 510,8	24 651,1	31 490,1	7 173,0	7 795,4	7 590,4	8 931,3	9 087,7	
Bilance služeb	24 169,1	25 799,2	26 447,6	35 066,8	7 676,8	8 494,8	8 532,9	10 362,3	9 953,6	
Doprava (čistá)	1 545,2	1 599,7	1 038,6	1 519,4	224,5	316,5	339,0	639,4	229,0	
Cestovní ruch (čistá)	606,1	612,1	718,2	729,3	133,5	190,7	196,6	208,5	139,5	
Ostatní služby (čistá)	1 118,9	1 653,3	1 465,8	1 748,6	335,4	394,1	586,6	432,5	347,7	
Bilance výnosů	-179,8	-665,7	-1 145,4	-958,5	-244,4	-268,3	-444,2	-1,6	-258,2	
Běžné převody (čistá)	-700,7	-879,0	-1 197,6	-835,0	-140,4	-134,1	-75,6	-484,9	-201,3	
	321,5	363,6	478,5	307,3	80,0	103,5	90,1	33,7	71,9	
B. Kapitálový účet										
Příjmy	9,6	2,0	-1,9	-5,5	-1,5	-0,1	-2,0	-1,9	-1,2	
Výdaje	14,4	12,5	17,3	6,3	1,1	0,9	3,1	1,2	0,3	
Celkem, Skupiny A plus B	4,8	10,5	19,2	11,8	2,6	1,0	5,1	3,1	1,5	
	-2 866,7	-1 202,1	-1 478,9	-2 590,5	-341,2	-413,6	-591,0	-1 244,7	-767,5	
C. Finanční účet										
Přímé investice	1 002,7	2 593,7	2 914,7	3 667,7	993,3	441,8	222,0	2 010,6	851,8	
V zahraničí ³	1 118,2	3 192,5	5 878,9	4 857,1	1 038,7	1 230,1	1 112,7	1 475,6	990,0	
V České republice	-23,7	-112,7	-84,1	-128,2	-27,3	-35,4	-20,8	-44,7	6,3	
Portfoliové investice	1 141,9	3 305,2	5 963,0	4 985,3	1 066,0	1 265,5	1 133,5	1 520,3	996,3	
Akcie (čistě)	909,8	953,7	-1 335,6	-1 922,4	-352,3	-324,7	-560,1	-685,3	272,4	
Dluhopisy (čistě)	355,1	1 068,7	-1 228,6	-559,5	-294,6	-491,5	173,0	53,6	32,3	
Jiné investice	554,7	-115,0	-107,0	-1 362,9	-57,7	166,8	-733,1	-738,9	240,1	
Dlouhodobé (čistě)	-1 025,3	-1 552,5	-1 628,6	784,0	359,5	-447,5	-379,9	1 251,9	-420,6	
Krátkodobé (čistě)	411,0	-1 765,9	-692,6	-161,6	124,7	648,4	-446,7	-488,0	-117,5	
Celkem, Skupiny A až C	-1 436,3	213,4	-936,0	945,6	234,8	-1 095,9	66,8	1 739,9	-303,1	
	-1 864,0	1 391,6	1 435,8	1 077,2	652,1	28,2	-369,0	765,9	84,3	
D. Čisté chyby a opominutí, kurzové rozdíly										
Celkem, Skupiny A až D	327,2	318,0	129,9	-192,5	-149,9	230,7	217,6	-490,9	110,6	
	-1 536,8	1 709,6	1 565,7	884,7	502,2	258,9	-151,4	275,0	194,9	
E. Změny v rezervách (-nárůst)										
	1 536,8	-1 709,6	-1 565,7	-884,7	-502,2	-258,9	151,4	-275,0	-194,9	

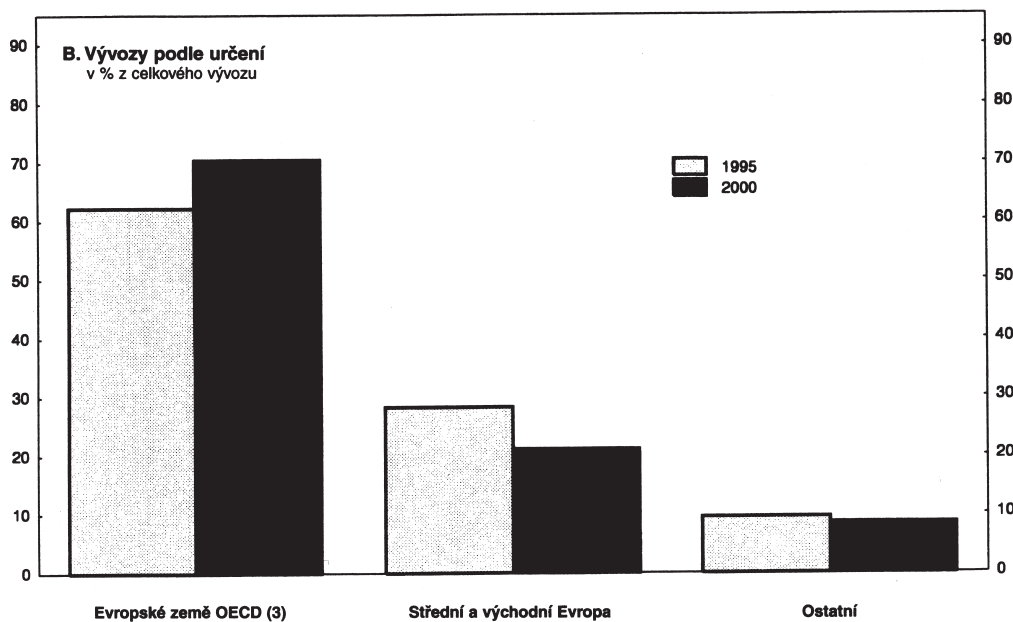
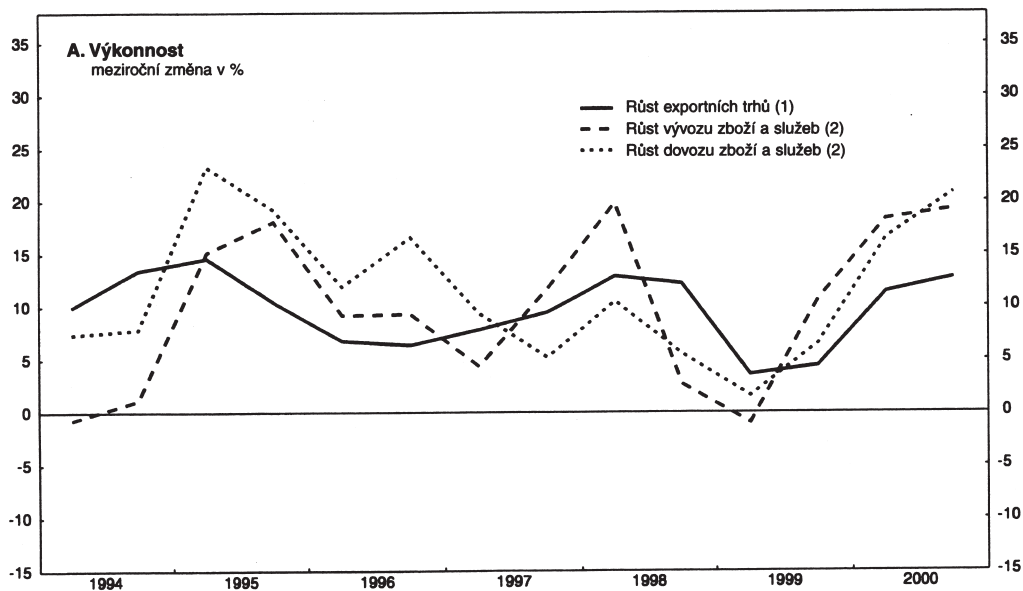
¹ na základě 5. vydání *Manuálu pro platební bilanci* (MMF 1993)

² na základě údajů publikovaných Českým statistickým úřadem: 1996–1998 podle metodiky celních statistik platných od 1. 1. 1996; 1999–2001 podle revidované metodiky celních statistik platné od 1. 7. 2000

³ upravený odliv přímého investičního kapitálu (na základě výsledků průzkumu podnikového sektoru)

Zdroj: Česká národní banka

Graf 7 Mezinárodní obchod

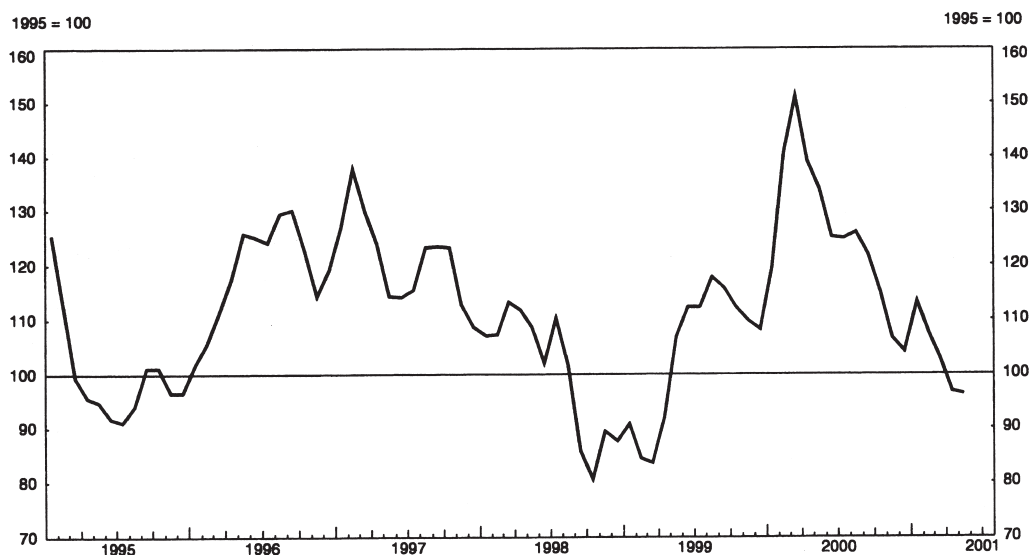
(1) vážený průměr pro objem dovozů na vývozních trzích České republiky

(2) ceny roku 1995

(3) s výjimkou Maďarska, Polska a Slovenska

Zdroj: OECD; Český statistický úřad

Graf 8 Ceny akcií
PX-50

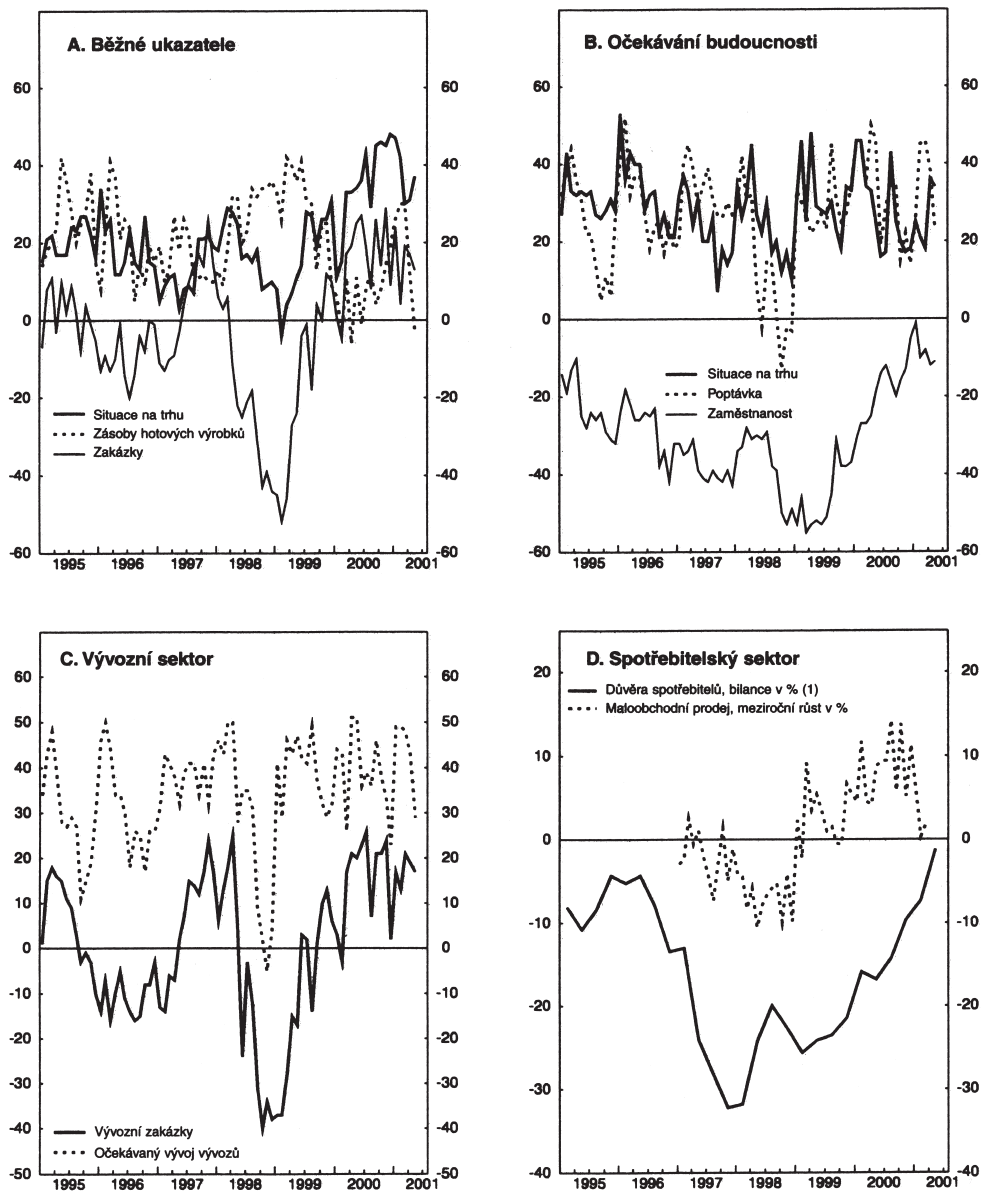

Zdroj: OECD – Hlavní ekonomické ukazatele

35. Vzhledem k výše uvedeným ukazatelům se očekává mírný růst HDP o 3 % v roce 2001 a o něco rychlejší růst v roce 2002. Důvěra spotřebitelů, rostoucí úroveň zaměstnanosti a vysoký růst reálných mezd by měly udržet růst spotřebitelských výdajů přibližně na úrovni 2,5 %. Zároveň by měl pokračovat rychlý nárůst investičních výdajů, jednak ve snaze dosáhnout úrovně před začátkem recese a jednak – a to především – v důsledku příležitostí spojených s přípravou vstupu do EU a v důsledku velkorysých investičních pobídek. Vzhledem k expanzivnímu charakteru fiskální politiky a postupnému zavádění nové krajské úrovně správy (viz kapitola II a box 5 v kapitole III) se očekává také určitý nárůst výdajů na vládní spotřebu. Celkový dopad těchto sil na agregátní poptávku by měl být v 1. pololetí 2001 vyvážen mírným poklesem objemu zásob; v důsledku těchto faktorů se očekává růst celkové domácí poptávky asi o 4 %. Oslabující evropská, a zejména německá poptávka po dovozu by se měla promítnout ve zpomalení růstu vývozu, očekává se však, že Česká republika bude nadále zvyšovat svůj podíl na trhu v důsledku nedávných investic zaměřených na export. Růst dovozu by měl být také mírný vzhledem ke zvyšujícímu se podílu zahraničních firem na vývozu i k nezbytnosti spotřebování zásob. V rámci celého roku se však očekává, že poptávka po dovozu převýší poptávku po vývozu, neboť se stále více prosazuje domácí poptávka; v letech 2001 a 2002 by tak mělo dojít k dalšímu růstu schodku běžného účtu.

36. V tomto celkovém prostředí se očekává určitý nárůst míry zaměstnanosti a po právních změnách, jež povedou k znevýhodnění předčasného odchodu do důchodu, by mělo dojít i k mírnému zvýšení objemu pracovních sil. To by mělo vést k pouze mírnému snížení nezaměstnanosti. Očekává se, že na počátku roku 2001 bude pokračovat silný růst nominálních mezd, a reálné mzdy proto porostou o něco rychleji než produktivita práce. V důsledku těchto skutečností není pravděpodobné, že by v roce 2001 došlo k výraznému snížení inflace, přičemž zlepšení nelze očekávat ani v roce 2002 z důvodu růstu regulovaných cen. Vzhledem k současné politice lze očekávat, že celkový schodek veřejných rozpočtů dosáhne v letech 2001 i 2002 alarmující úrovně 7,5 % HDP. Ačkoli je tento schodek částečně způsoben restrukturalizací bankovního sektoru, z větší části představuje trvalou nerovnováhu mezi běžnými příjmy a výdaji (viz kapitola II). Neočekává se, že by během hodnoceného období tento schodek nebo schodek běžného účtu platební bilance ohrozil celkovou stabilitu, neboť masivní privatizace a značný objem přímých zahraničních investic by měly umožnit financování obou schodků, aniž by bylo třeba se příliš spoléhat na finanční trhy.

Graf 9 Postoje soukromého sektoru
v %

(1) rozdíl mezi pozitivními a negativními odpověďmi

Zdroj: OECD – Hlavní ekonomické ukazatele

Tabulka 6 Krátkodobé projekce

	běžné ceny					
	roku 1997 v mld. Kč	1998	1999	2000	2001	2002
	objem, ceny roku 1995, roční procentní změna					
Výdaje na soukromou spotřebu ¹	899,9	-2,0	1,9	1,9	2,5	2,8
Vládní výdaje	332,5	-4,4	-0,1	-1,3	1,6	1,0
Hrubé fixní investice	514,5	-2,9	-0,6	4,2	6,0	6,5
Konečná domácí poptávka	1 747,0	-0,5	0,8	2,1	3,4	3,7
Tvorba zásob a statistická chyba ²	32,9	-0,2	-1,4	2,0	0,6	0,7
Celková domácí poptávka	1 779,9	-3,7	-0,5	3,9	3,9	4,3
Vývoz zboží a služeb	949,7	9,2	6,3	18,7	15,9	14,9
Dovoz zboží a služeb	1 049,7	8,1	5,4	18,7	15,8	14,8
Čistý vývoz²	-100,0	-0,6	0,2	-1,3	-1,1	-1,2
HDP ve stálých cenách		-1,2	-0,4	2,9	3,1	3,5
Implicitní deflátor HDP		10,7	3,1	0,9	4,7	4,3
HDP v běžných cenách	1 679,9	9,4	2,7	3,8	8,0	7,9
<i>Memorandum:</i>						
Deflátor soukromé spotřeby		9,1	3,8	2,8	4,8	4,5
Index spotřebitelských cen		10,7	2,1	3,9	4,8	4,5
Míra nezaměstnanosti (procento pracovní síly)		6,5	8,8	8,8	8,2	7,8
Finanční saldo veřejných rozpočtů ^{3,4}		-2,4	-4,0	-6,3	-7,5	-7,5
Bilance běžného účtu ³		-2,4	-3,0	-4,7	-5,5	-6,1

¹ včetně neziskových organizací

² podíl na změnách reálného HDP (procento HDP v předchozím roce), skutečná hodnota v prvním sloupci

³ jako procento HDP

⁴ odhad OECD, který upravuje oficiální údaje tak, aby se zvýšila mezinárodní a časová srovnatelnost

Zdroj: OECD

37. Tato projekce závisí na méně jistých faktorech, než je běžné. Prudký nárůst zásob na konci roku 2000 by mohl signalizovat podstatné snížení domácí poptávky, jež by mohlo pokračovat i v roce 2001, může však také představovat statistickou anomálii. Podle prvního scénáře by pomalejší růst investic a soukromé spotřeby vedl ke snížení poptávky po dovozu, ještě většímu schodku veřejných rozpočtů, ale také ke zlepšení bilance běžného účtu. V druhém případě by mohla být domácí poptávka silnější, než se zde očekává, avšak pokračující restrukturalizace průmyslu pravděpodobně neumožní domácí nabídce na tuto poptávku reagovat a v důsledku toho dojde k dalšímu růstu dovozu a zvyšování schodku běžného účtu, aniž by došlo k výraznému zvýšení HDP nebo snížení státního schodku. Silná domácí poptávka by navíc mohla vést k dalšímu růstu inflace. Další rizika vyplývají z možnosti pomalejšího přílivu příjmů z privatizace, než se očekává, což by vedlo k rychlejšímu růstu vládního dluhu a zvýšení úrokových výdajů. Navíc, jak je popsáno v následující kapitole, se skončením privatizace vznikne značné nebezpečí, že finanční trhy zpochybní udržitelnost obou příbuzných deficitů, což povede k náhlému a možná i rušivému oslabení měny.